

Långserums naturreservat

Skötselplan

Upprättad 2002
Länsstyrelsen Östergötland

SKÖTSELPLAN FÖR LÅNGSERUMS NATURRESERVAT

Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast inom 10 år för att bedöma behovet av revidering. Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen 2002. Planförfattare har varit Tommy Ek.

Innehållsförteckning

A. Allmän beskrivning

1. **Administrativa data om området**
2. **Syfte, föreskrifter och skäl för beslut**
3. **Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden**
 - 3.1 Naturbeskrivning
 - 3.2 Kulturhistoriska förhållanden
 - 3.3 Nuvarande markanvändning
 - 3.4 Tillgänglighet
 - 3.5 Slitage- och störningskänslighet
 - 3.6 Anordningar för friluftslivet
 - 3.7 Utförda inventeringar
 - 3.8 Källuppgifter och använd litteratur

B. Plandel

1. **Disposition och skötsel av mark**
 - 1.1 Kvalitetsmål för Långserums naturreservat
 - 1.2 Skötselområden
 - 1.3 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder
 - 1.4 Jakt
 - 1.5 Vård av fornminnen
2. **Anordningar för rekreation och friluftsliv**
 - 2.1 Övergripande mål
 - 2.2 Riktlinjer och åtgärder
 - 2.2.1 Tillgänglighet
 - 2.2.2 Information
 - 2.2.3 Renhållning
3. **Tillsyn**
4. **Dokumentation och uppföljning**
 - 4.1 Dokumentation och inventeringar
 - 4.2 Uppföljning
 - 4.2.1 Uppföljning av kvalitetsmål
 - 4.2.2 Uppföljning av skötselområden och skötselåtgärder
5. **Finansiering av naturvårdsförvaltningen**

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Områdesskarta
3. Karta över skötselområden

A. ALLMÄN BESKRIVNING

1. Administrativa data om naturreservatet

Områdets

benämning: Långserums naturreservat

Objektnummer: 05-02-126

Beslutsdatum: 2003-06-04

Sitecode (Natura 2000) SE0230356

Kommun: Åtvidaberg

Socken: Yxnerum

Lägesbeskrivning: Långserums naturreservat är beläget i Åtvidabergs kommun ca 18 km NO Åtvidaberg

Kartor: Topografisk karta 08G SO
Ekonomisk karta och fastighetskarta 086 15, 86 25

Koordinater: V-O: 152765 N-S: 645975

Gräns: Innerkanten av linjen på bifogad karta.

Fastigheter: Långserum 1:4

Markägare: Robert Ekman

Areal: 47 ha

Naturtyper: Naturskogsartad barrskog (habitatkod 9010 i Natura 2000) 40 ha

Produktiv skog 38 ha

Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen Östergötland

2. Syfte, föreskrifter och skäl för beslut

(se reservatsbeslut)

3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

3.1 Naturbeskrivning

Långserum ligger i Yxnerums socken i Åtvidabergs kommun ca 18 km nordost om Åtvidaberg. Området består av en brant sluttning ner mot sjön Yxningen med delvis urskogsartad naturskog samt ett ovanför liggande större talldominerat barrskogsområde på ca 150 år. Tall dominerar större delen av området även i branten men på lite bördigare mark längre ned i sluttningen dominerar gran. I branterna finns även inslag av asp, björk och ek.

Den nordvända branten är ungefär 60 m hög och bryts av flera etapper och sänkor ner mot sjön. I branten är det mycket gott om död ved i olika nedbrytningsstadier och här finns gott om mycket gamla ofta ihåliga tallar. Framförallt den döda veden hyser ett ganska stort antal signal- och rödlistade arter. Sannolikt skulle man vid en noggrannare inventering hitta betydligt fler rödlistade arter.

Området ligger i en trakt med flera stora värdefulla barrskogsområden vilket ökar möjligheterna till ett framgångsrikt bevarande av arter knutna till dessa miljöer. I närområdet väster om objektet ligger ett ganska stort område äldre barrskog med rikt aspinslag och med flera nyckelbiotoper och områden med höga naturvärden.

Geologi och geomorfologi

Berggrunden i området består av gnejsgraniter och går ställvis i dagen. Jordarten i största delen av området är sandig-moig morän.

Vegetation och kärlväxtflora

Tall dominerar större delen av området även i branten men på lite bördigare mark längre ned i sluttningen dominerar gran. I branterna finns även inslag av asp, björk och ek. Fältskiktet domineras helt av ris som blåbär, lingon och ljung. Bottenskiktet domineras av renlavar, kvastmossor och i branten av vitmossor.

Lägre flora och svampar

Någon regelrätt inventering av den lägre floran är inte gjord utan arterna i tabellen nedan har hittats vid ordinära naturvärdesbedömningar. Troligen finns många fler sällsynta arter att finna. De gamla träden och tillgången på död ved gynnar ovanligare arter av lavar, mossor och svampar. På gamla aspar har de rödlistade arterna asphättemossa *Orthotrichum gymnostomum* och aspgelélav *Collema subnigrescens* påträffats och på gammal ek växer den rödlistade mjölig klotterlav *Opegrapha sorediifera*. På granlågor finns de rödlistade arterna vedtrappmossa *Anastrophyllum hellerianum* och liten hornfliksmossa *Lophozia ascendens*. På talltorrakor växer den rödlistade arten ladlav *Cyphelium tigillare*.

Djurliv**Däggdjur**

Ingen däggdjursinventering är gjord.

Fåglar och övriga ryggradsdjur

Inga inventeringar har gjorts av dessa grupper.

Ryggradslösa djur

Det vedlevande insektslivet i området torde vara rikt med tanke på den rika tillgången på gamla träd och död ved. Dock är ingen sådan undersökning gjord. Spår efter de rödlistade arterna granbarkgnagare *Microbregma emarginata* och bronsjon *Callidium coriaceum* har påträffats i området. Granbarkgnagarens larver lever i barken på mycket gamla granar och bronsjonets lever av kambiet på nyligen döda senvuxna granar.

Sammanfattande tabell över funna signalarter och rödlistade arter i Långserums naturreservat

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori/ signalart*	Skötselområde
Alectoria sarmentosa	garnlav	RR	1
Anastrophyllum hellerianum	vedtrappmossa	NT	1
Arthonia leucopellea	kattfotslav	S	1
Bazzania trilobata	stor revmossa	S	1
Callidium coriaceum	bronsjon	NT	1,2
Collema subnigrescens	aspgelélav	NT	1
Cyphelium tigillare	ladlav	NT	1
Graphis scripta	skriftlav	S	1
Hydnellum aurantiacum	orange taggsvamp	S	2
H. caeruleum	blå taggsvamp	S	2
H. ferrugineum	dropptaggsvamp	S	2
Hypogymnia vittata	skuggblåslav	RR	1
Lecanactis abietina	gammelgranslav	S	1
Leucobryum glaucum	blåmossa	S	2
Lophozia ascendens	liten hornfliksmossa	VU	1
Microbregma emarginata	granbarkgnagare	NT	1,2
Microcalicium ahlneri	kortskaftad ärgspik	RR	2
Opegrapha soreidiifera	mjölig klotterlav	NT	1
Orthotrichum gymnostomum	asphättemossa	NT	1
Rhytidiadelphus loreus	västlig hakmossa	S	1
Sarcodon imbricatus	fjällig taggsvamp	S	1
Xylographa abietina	strecklav	S	2

* Här anges vilken hotkategori arten har i Gärdenfors (ed.) 2000, om den är regionalt rödlistad (RR) (Ek m fl 2001) eller om den är en signalart (S) enligt Skogsvårdsorganisationens nyckelbiotopsmetodik 2002.

3.2 Kulturhistoriska förhållanden

I området finns inga noterade fornminnen. Reminiscenter från en timmergata ner i Yxningen finns ca 500 m öster om torpet Sjöberga. En ca 40 meter lång öppning i skogen syns och järnbeslag finns i strandkanten. Järnbeslagen kan vara från en timmerränna.

3.3 Nuvarande markanvändning

Skogsbruk och jakt förekommer i området.

3.4 Tillgänglighet

Naturreservatet kan nås till fots från vägen mellan Borkhult och Långserum ca 1 km SV om naturreservatet.

3.5 Slitage- och störningskänslighet

Med nuvarande besöksfrekvens är slitage och störningar obefintliga. Länsstyrelsen bedömer att även en viss ökning av antalet besökare inte påverkar området negativt.

3.6 Anordningar för friluftslivet

I dagsläget finns inga anordningar för friluftslivet.

3.7 Utförda inventeringar

Området har inventerats i en översiktlig naturvärdesinventering inför reservatsbildandet.

3.8 Källuppgifter och använd litteratur

Ek, T., Franzén, M., Hagström, M. & Wadstein, M. 2001: Sällsynta lavar i Östergötland, 2000 – nationellt och regionalt rödlistade arter. Rapport 2001:1, Länsstyrelsen Östergötland, Linköping.

Gärdenfors, U. (ed.) 2000: Rödlistade arter i Sverige 2000 – The 2000 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Norén, M., Nitare, J., Larsson, A., Hultgren, B. & Bergengren, I. 2002: Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen. Jönköping.

Fornlämningsregistret.

Jordartskartan 8G Norrköping SO, serie Ae nr 67, 1986.

B. PLANDEL

1. Disposition och skötsel av mark

1.1 Kvalitetsmål för Långserums naturreservat

Se under respektive skötselområde.

1.2 Skötselområden

Skötselområde 1

Areal: 16 ha

Beskrivning

Området består av en nordvänd brant sluttning ner mot sjön Yxningen med delvis urskogsartad naturskog. Tall dominerar större delen av området även i branten men på lite bördigare mark längre ned i sluttningen dominerar gran. I branterna finns även inslag av asp, björk och ek.

Branten är ungefär 60 m hög och bryts av flera etapper och sänkor ner mot sjön. I branten är det mycket gott om död ved i olika nedbrytningsstadier och här finns gott om mycket gamla ofta ihåliga tallar. Framförallt den döda veden hyser ett ganska stort antal signal- och rödlistade arter. Sannolikt skulle man vid en noggrannare inventering hitta betydligt fler rödlistade arter.

Både arter knutna till det torra, brandpräglade, talldominerade ekosystemet som är förhärskande på friska och torra marker i boreal skog och arter knutna till grandominerad mer brandrefugial miljö, som normalt dominerar i fuktiga och blöta marker, finns i området. Från att ha varit en skog med de största naturvärdena knutna till talldominerade ekosystem bedömer Länsstyrelsen nu att successionen har gått så långt att värdena knutna till brandrefugial miljö är åtminstone lika stora.

Kvalitetsmål

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till de gamla träden och den döda veden.
- Alla arter som är knutna till gamla träd och död ved ska fortleva på lång sikt och helst öka i sin utbredning eller populationsstorlek. Detta gäller särskilt inom grupperna lavar, svampar, mossor och insekter. Bland arter som indikerar en gynnsam bevarandestatus är vedtrappmossa och aspgelélav lämpliga att följa upp.
- Mängden gamla träd och grov död ved i olika nedbrytningsstadier ska öka så mycket som möjligt utan att aktiva åtgärder sätts in. I slutändan innebär detta att 30-40 % av virkesförrådet kommer bestå av död ved.

Skötselmål

- Området ska utveckla sina naturskogsqualitéer genom att lämnas för fri utveckling.

Åtgärder

Engångsåtgärder:

- Inga engångsåtgärder bedöms nödvändiga.

Underhållsåtgärder:

- Inga underhållsåtgärder bedöms nödvändiga.

Skötselområde 2

Areal: 24 ha

Beskrivning

Ett större talldominerat barrskogsområde på ca 150 år som ligger ovanför branten i skötselområde 1. Det är relativt ont om grov död ved idag. I sydväst finns en intressant marksvampflora med bl a tre signalarter av taggsvampar.

Värdena är i huvudsak knutna till det torra, brandpräglade, talldominerade ekosystemet. Idag finns i huvudsak höga naturvärden knutna till gamla tallar och gamla senvuxna granar.

Kvalitetsmål

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till de gamla träden av gran och tall och den döda veden.
- Solexponerade gamla tallar och solexponerad grov död tallved ska finnas i rik omfattning.
- Alla arter som är knutna till gamla träd och död ved ska fortleva på lång sikt och helst öka i sin utbredning eller populationsstorlek. Detta gäller särskilt inom grupperna lavar, svampar, mossor och insekter. Bland arter som indikerar en gynnsam bevarandestatus är granbarknagare och kortskaftad ärgspik lämpliga att följa upp.
- Mängden gamla träd och grov död ved i olika nedbrytningsstadier ska öka så mycket som möjligt utan att aktiva åtgärder sätts in. I slutändan innebär detta att 30-40 % av virkesförrådet kommer bestå av död ved.

Skötselmål

- Området ska utveckla sina naturskogsqualiteter genom att lämnas för fri utveckling. Eventuellt kan i framtiden inträngande gran behöva huggas bort för att inte tallekosystemets naturvärden ska minska.

Åtgärder

Engångsåtgärder:

- Inga engångsåtgärder bedöms nödvändiga.

Underhållsåtgärder:

- Inga underhållsåtgärder bedöms nödvändiga.

Skötselområde 3

Areal: 7 ha

Beskrivning

En mindre bård av sjön utanför stranden ingår i reservatet. Yxningen har höga naturvärden med hög vattenkvalitet och en intressant relik fauna och är bl a riksintresse för naturvården.

Åtgärder

Engångsåtgärder:

- Inga engångsåtgärder bedöms nödvändiga.

Underhållsåtgärder:

- Inga underhållsåtgärder bedöms nödvändiga.

1.3 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Prioritet	Huvudsaklig finansiering
Uppföljning av kvalitetsmål	Var 5-10e år	Samtliga områden	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Uppföljning av skötselmål	Var 5-10e år	Samtliga områden	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Tillsyn av föreskrifter	Årlig	Samtliga områden	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag

1.4 Jakt

Jakt är tillåten inom hela området. Mindre älgdragare för fäلت vilt får användas med stor försiktighet. Markskador pga körning ska undvikas.

1.5 Vård av fornminnen

I området finns inga noterade fornminnen. Lämningarna i form av en öppning i skogen och järnbeslag i strandkanten lämnas orörda dvs området tillåts växa igen.

2. Anordningar för rekreation och friluftsliv

2.1 Övergripande mål

Syftet med reservatet är i första hand att bevara den orörda karaktären och skydda dess växt- och djurliv. Reservatet ska, under stort hänsynstagande till flora och fauna, vara tillgängligt för allmänheten och planeringen för friluftslivet bör inriktas på att informera besökarna om områdets naturvärden.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Tillgänglighet

Inga åtgärder planeras för att öka tillgängligheten till området.

2.2.2 Information

Informationsskyltar som beskriver områdets flora och fauna samt informerar om föreskrifter gentemot allmänheten, ska tas fram och sättas upp vid gränsen till naturreservatet. I övrigt planeras inga särskilda anordningar för besökare.

2.2.3 Renhållning

Några särskilda anordningar bedöms för närvarande inte vara nödvändiga.

3. Tillsyn

För närvarande bedöms ingen speciell tillsynsman behövas inom reservatet. Tillsyn av reservatet skall ombesörjas av naturvårdsförvaltningens personal.

4. Dokumentation och uppföljning

Skötseln av naturreservatet ska ske på ett sådant sätt att önskat resultat uppnås till lägsta möjliga kostnad. Effekterna av utförda skötselinsatser måste därför alltid följas upp.

Uppföljningen ska sedan ligga till grund för förändringar av skötselmetoder och revidering av skötselplanen.

4.1. Dokumentation och inventeringar

Systematiska inventeringar av i planen utpekade lämpliga arter (vedtrappmossa, aspgelélav, granbarkgnagare och kortskaftad ärgspik) samt insekter bör genomföras i området senast år 2005 för att dokumentera naturvärdena i naturreservatet och för att kunna följa upp skötseln av reservatet med utgångspunkt från de arter som lever i naturreservatet.

4.2. Uppföljning

4.2.1. Uppföljning av kvalitetsmål

Utvecklingen i de olika skötselområdena skall följas upp med återkommande inventeringar som gör det möjligt att jämföra resultaten mellan provtillfällena. Åldersfördelning, trädslagssammansättning, antal hålträd, volym död ved bör följas. Uppföljningen skall ske enligt fastställda metoder som används inom miljöövervakning nationellt eller regionalt eller i samband med Natura 2000. Målsättningen med uppföljningen är att kunna se om uppställda kvalitetsmål enligt skötselplanen uppfylls.

4.2.2 Uppföljning av skötselmål och skötselåtgärder

En uppföljning av naturvärdenas utvecklingen ska ske i de områden där åtgärder genomförs. Genomförandet av skötselplanens åtgärder skall följas upp så att den genomförda skötseln leder till att kvalitetsmålen uppfylls.

5. Finansiering av naturvårdsförvaltningen.

Alla kostnader i samband med skötseln av reservatet bekostas med statliga medel.

Långserum – Finansiering av naturvårds-förvaltningen

Ekonomisk utredning

Länsstyrelsen har gjort en ekonomisk utredning där engångskostnader beräknas till 60 000 kr enligt prisnivå för år 2002.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Alla i plandelen redovisade åtgärder bekostas av staten genom anslaget till vård av naturreservat. Även andra finansiärer, t ex fonder eller stiftelser, kan bli aktuella. Dessa medel skall i så fall administreras av Länsstyrelsen.

EKONOMISK UTREDNING

2002-07-01

A Engångskostnader

1	Dokumentation och inventering	25 000 kr
2	Informationsskyltar	25 000 kr
3	Ställning för informationsskyltar	10 000 kr
	Summa	60 000 kr

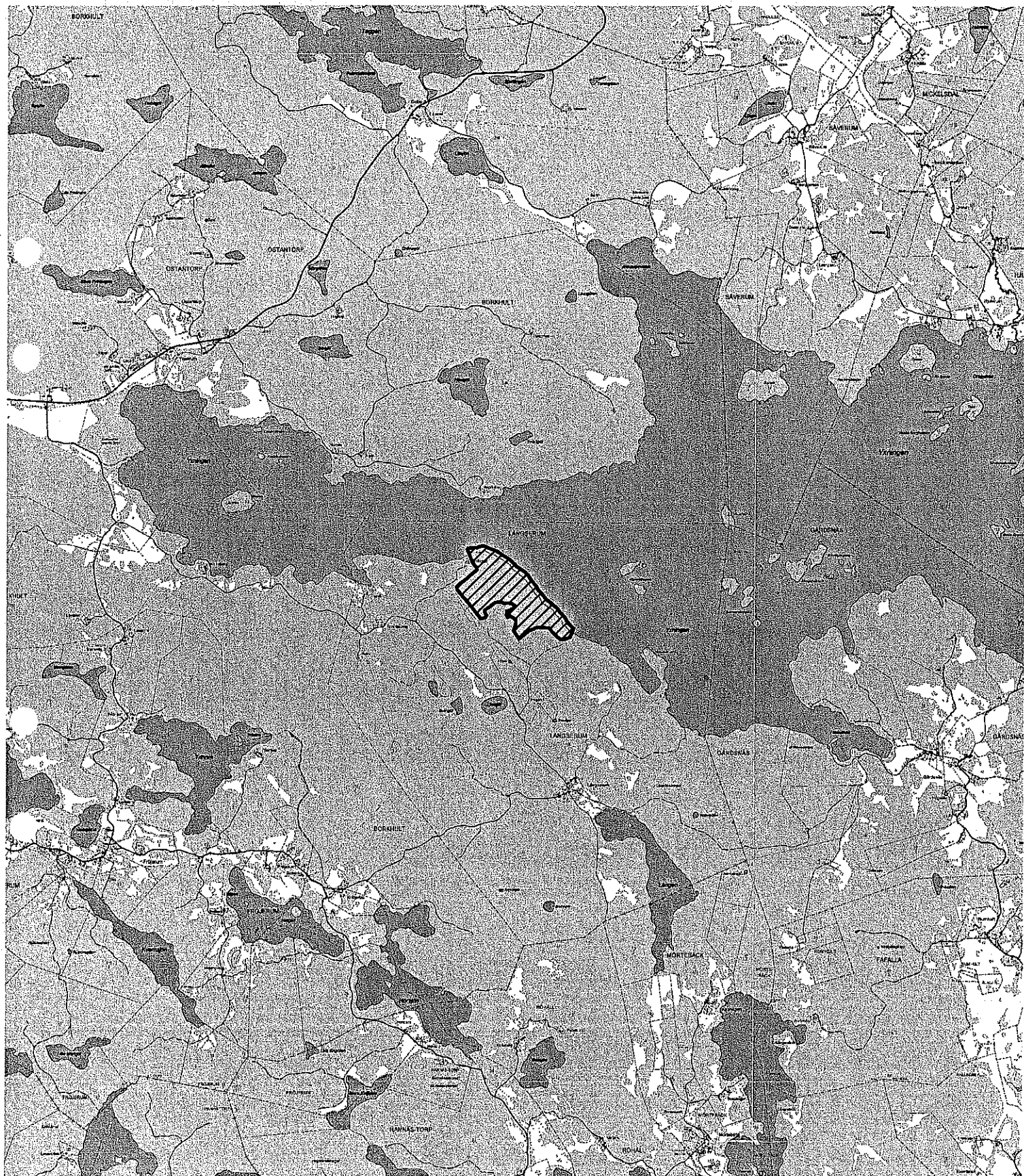
B Årliga/löpande kostnader

1	Uppföljning av skötsel och kvalitetsmål	10 000 kr (snitt)
	Summa	10 000 kr

Den ekonomiska kostnadsberäkningen grundar sig på 2002 års prisnivå.

Långserums naturreservat
Åtvidabergss kommun
Östergötlands län
2003-01-13

Bilaga 1, till skötselplan.
Utdrag ur topografisk karta
8G SO

0 1 2 3 4 kilometer

1:50000

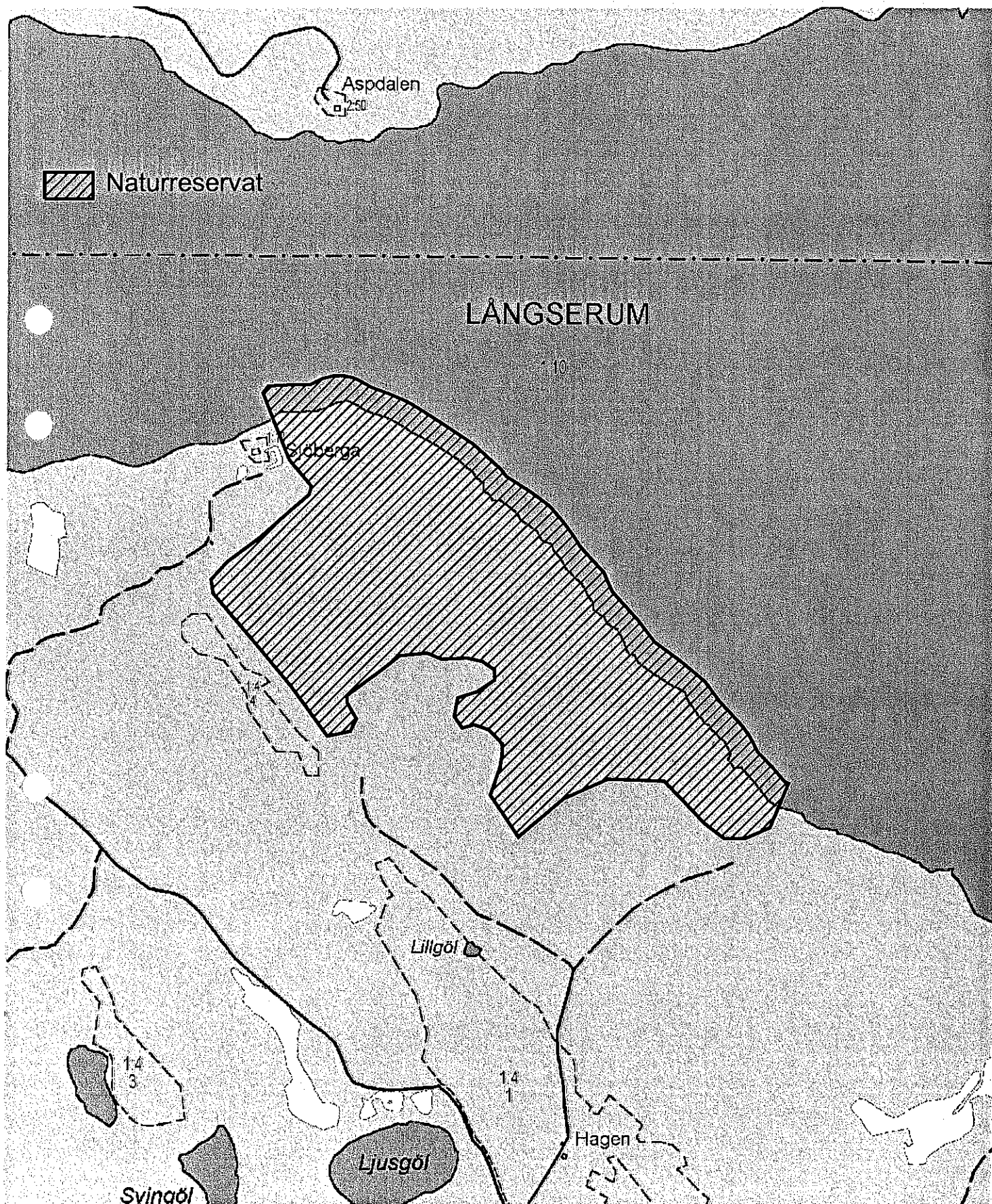
Medgivande Lantmäteriet 2000. Ur GSD-Geografisk Sverigekarta dnr:L2000/2620

Långserums naturreservat

Åtvidabergs kommun, Östergötlands län

Fastighetskartor 8615, 8625

Bilaga 2,
skötselplan

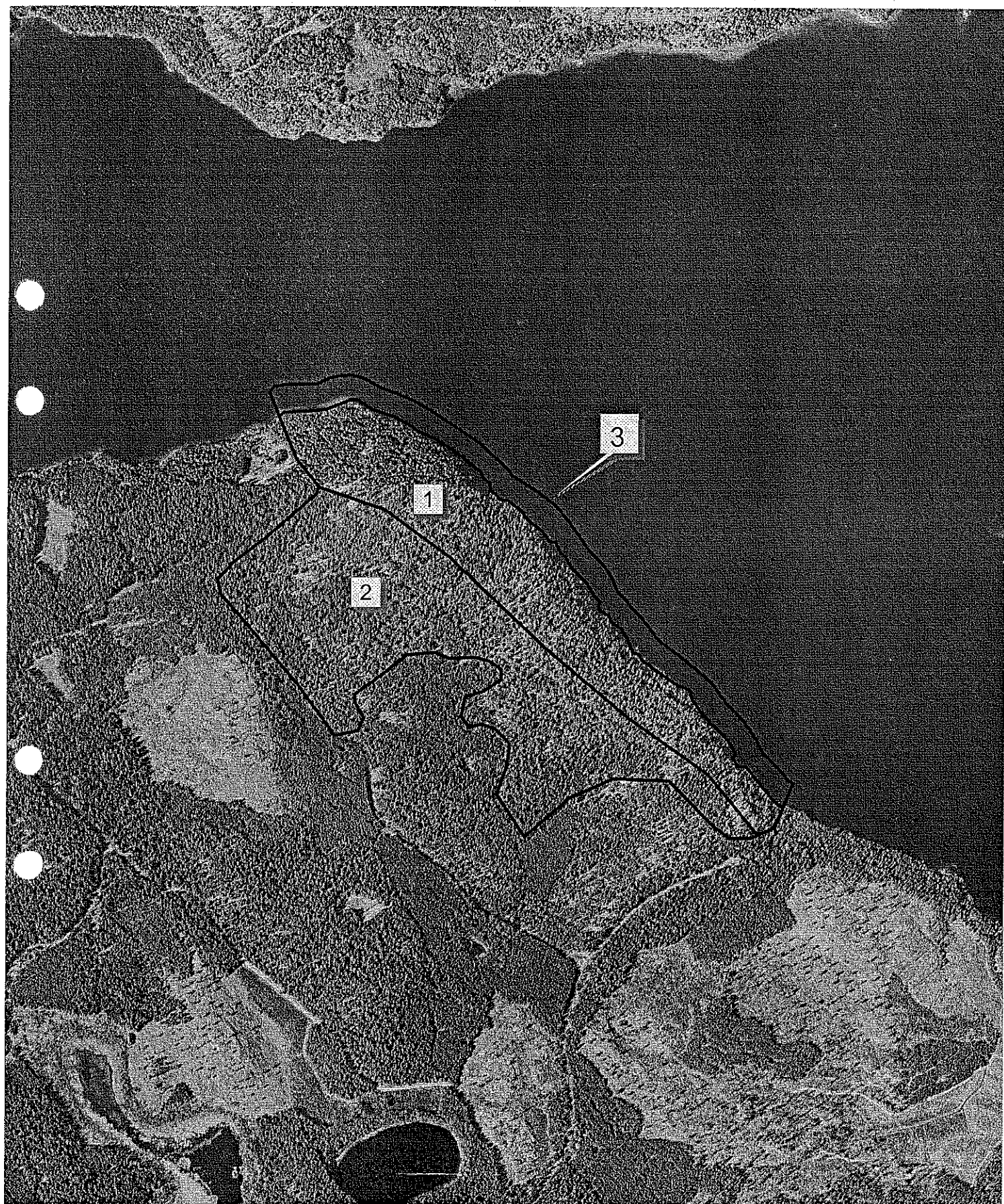

Medgivande Lantmäteriverket 1997. Ur GSD-Ekonomiska kartan diariernr 507-97-884.

Karta tillhörande Länsstyrelsens beslut för Långserums naturreservat beslutat 2003-06-04, dnr 511-11399-02, 0561-207.

0 0.5 1 kilometer Skala: 1:10000

0 500 1000 meter

1:10000